

Milieu Educatie Centrum Oegstgeest

Repair Café

Weggooien? Mooi niet!

OEGSTGEEST

**Programmaboekje voor de
basisscholen in Oegstgeest
Schooljaar 2018-2019**

Colofon

Redactie	Huub Hendrix
Foto's	Mark, Leo Kannerschool (vooromslag); Martin Waalboer; Ferdi, Leo Kannerschool; Anhony, groep 8 Het Dok; Marijn, groep 8 Het Dok; Féline groep 7 Joris de Witte (achteromslag).
Uitgave	Stichting Milieu Educatie Centrum Oegstgeest
Website	mecoegstgeest.nl
Mail	info@mecoegstgeest.nl
Postadres	Clinckenburgh 27 2343 JG Oegstgeest

Juni 2018

**Natuur- en Milieueducatie
en
Kids Repair Class**

Seizoen 2018-2019

**Programmaboekje voor de basisscholen in
Oegstgeest**

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Algemene informatie	6
Natuur- en milieueducatie in Oegstgeest	7
De Stichting MEC Oegstgeest	7
Organisatie	8
Kids Repair Class	9
Aanmeldingen voor Kids Repair Class	10
Inschrijven voor natuur- en milieueducatie	11
Leskisten en overig lesmateriaal	11
Inschrijfformulier	11
Toekennen / bevestigen van uw aanvragen	11
Annuleren van afspraken	13
Hoe worden de activiteiten uitgevoerd?	13
Wanneer worden de activiteiten uitgevoerd?	14
Voorbeeld Inschrijfformulier	15
Activiteitenrooster	16
Beschrijving van de activiteiten	17
Lesmaterialen	25
NME bij andere organisaties	27

Voorwoord

Aan de omslag kunt u zien dat dit een ander programmaboekje is dan de eerdere elf jaren. Voor het eerst is ook de Kids Repair Class opgenomen. Deze wordt uitgevoerd door vrijwilligers van het Repair Café Oegstgeest en past prima bij de activiteiten van het MEC. Beide organisaties willen ideeën en praktijken van duurzaamheid bij leerlingen van de basisscholen bevorderen. In het hoofdstukje over de Kids Repair Class in dit boekje leest u meer over deze activiteit, wie er aan kan deelnemen en hoe u zich kunt opgeven.

We zijn tevreden over de inschrijving via door de school aangewezen coördinatoren, zoals we dit het vorig jaar hebben ingevoerd. Ook de verdeling van een maximum aantal activiteiten per school heeft goed gewerkt. Alle basisscholen van Oegstgeest hebben in 2017-2018 meegedaan. In totaal waren dat 91 groepen. Met enige moeite kunnen we dat aantal van voldoende begeleiders voorzien.

Een nieuwe activiteit die we in het lopende jaar voor het eerst uitvoerden en in het komende jaar weer aanbieden is Natuurfotografie. Wij denken dat dit onderwerp een mooie aanvulling is op het bestaande programma en de groepen en leerkrachten die hebben meegedaan waren enthousiast. Ook de bijen en vlinders zijn weer terug in het programma.

We hopen dat ook de Kids Repair Class een voorspoedige start krijgt. Omdat u als leerkrachten en vooral ook de kinderen met zoveel plezier met ons over natuur en duurzaamheid willen leren blijven wij graag doorgaan ons programma uit te voeren en te verbeteren. En ook het bestuur van de gemeente Oegstgeest vindt het nuttig dat we dit werk, inclusief de Kids Repair Class doen, zoals blijkt uit de mooie subsidie die we jaarlijks ontvangen.

Een digitale versie van dit boekje, het inschrijfformulier en fotoreportages van sommige activiteiten vindt u ook op onze website www.mecoegstgeest.nl

Huub Hendrix
Voorzitter MEC Oegstgeest

Algemene informatie

Deze brochure bevat het aanbod aan activiteiten en lesmaterialen van de Stichting MEC Oegstgeest en de Kids Repair Class voor de Oegstgeester basisscholen in het schooljaar 2018-2019. Door het invullen van een digitaal inschrijfformulier kunt u uw school voor deelname aan MEC activiteiten opgeven. U kunt op het formulier ook aangeven welke lesmaterialen u in welke periode graag wilt gebruiken. Alleen inschrijvingen tot het aangegeven maximum aantal lessen per school (met uitzondering van Kids Repair Class) worden behandeld. De aanvragen moeten worden ingediend door de coördinator(en) die de school heeft aangewezen.

De inschrijving voor de Kids Repair Class gaat niet via het inschrijfformulier, maar rechtstreeks bij Repair Café Oegstgeest (zie blz 9 en 10)

Het MEC aanbod voor basisscholen bestaat uit twee delen:

1. Lessen en/of excursies voor schoolklassen;
2. Lesmaterialen voor in de klas: lespakketten, leskisten, video's/dvd's e.d.

Een overzicht van deze en andere natuur- en milieuactiviteiten kunt u ook op onze [website](#) vinden. Op de website is ook allerlei achtergrondinformatie aanwezig over natuur en milieu in en om Oegstgeest, vooral in de beschrijvingen van de Oegstgeester Ommetjes.

Voor vragen kunt u contact opnemen met:

- Huub Hendrix, voorzitter 071-5137865
- Dick Wallenburg, contactpersoon lesmateriaal 06 28914898
- Rianne Meester-Broertjes, secretaris 071 3011697; 06 51316746.

U kunt ons ook bereiken via het e-mailadres: info@mecoegstgeest.nl of postadres: Clinckenburgh 27, 2343 JG Oegstgeest.

Wij huren het gebouw van de IJsclub aan de Oegstgeesterweg 43, Oegstgeest. Daar houden wij (en enkele andere natuurorganisaties) onze bijeenkomsten. Ook worden sommige schoolactiviteiten daar uitgevoerd.

Natuur- en milieueducatie in Oegstgeest

Onze gezondheid en ons welzijn zijn nauw verbonden met de kwaliteit van onze leefomgeving: schoon water, schone lucht, een schone bodem, gezonde voeding, voldoende beweging, groen, licht, stilte en ruimte. Daarnaast hebben we de verantwoordelijkheid voor onze medebewoners: de flora en fauna.

Natuur- en milieueducatie (NME) zorgt voor kennis en inzicht in natuur en milieu en in de relatie van de mens en maatschappij daarmee. Door middel van NME worden de houding, de keuzes en het gedrag van mensen beïnvloed in de richting van een natuur- en milieuvriendelijke, duurzame samenleving. De basis voor gedrag en houding wordt al op jonge leeftijd gelegd. Mede daarom hoort NME thuis op de basisschool en is het door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aangemerkt als een *kerndoel voor het basisonderwijs*.

De Stichting MEC Oegstgeest

In 2005 is op initiatief van burgers de stichting Milieu Educatiecentrum (MEC) Oegstgeest tot stand gekomen, waarna vanaf eind 2006 de eerste daadwerkelijke NME activiteiten uitgevoerd werden. Tot dat moment was Oegstgeest voor NME afhankelijk van landelijke en/of regionale instellingen en van de gemeentelijke NME-afdeling van buurgemeente Leiden (hoofdvestiging kinderboerderij Merenwijk). Dankzij de stichting MEC Oegstgeest zijn de NME-mogelijkheden voor de Oegstgeester scholen én burgers aanzienlijk vergroot.

De stichting MEC Oegstgeest heeft als doel het vergroten van de natuur- en milieubewustwording bij de inwoners van Oegstgeest en het leveren van een actieve bijdrage aan een duurzame gemeente. Om dit doel in Oegstgeest te bereiken:

- organiseren en stimuleren wij activiteiten op het terrein van natuur en milieu. Voorbeelden daarvan zijn natuur- en milieueducatie voor basisscholen, publiekswandelingen en incidenteel andere activiteiten.
- beheren wij een natuur- en milieueducatiecentrum, waarin ruimte is voor NME-activiteiten van onszelf én van aanverwante

organisaties, zoals het IVN. Voor dit doel huren we het clubgebouw van de IJclub aan de Oegstgeesterweg 43.

- beheren en onderhouden wij de Kruidenpluktuin bij winkelcentrum Lange Voort.

Het MEC richt zich op de bevolking van Oegstgeest en in het bijzonder op de leerlingen van de 10 basisscholen in ons dorp. Wij verzorgen deze NME niet alleen door het organiseren en geven van lessen en excursies aan leerlingen, maar ook door leerkrachten en ouders te ondersteunen in het geven van NME.

Organisatie

De Stichting MEC Oegstgeest heeft geen betaalde medewerkers in dienst en kan haar werkzaamheden uitsluitend uitvoeren dankzij de inzet van - op dit moment – ongeveer vijftientig vrijwilligers. Dankzij hén kunnen we voor het komende schooljaar opnieuw op enkele dagen per week circa 90 activiteiten aanbieden met per seizoen wisselende onderwerpen.

Nieuwe vrijwilligers en/of bestuursleden zijn altijd van harte welkom, om te helpen bij de organisatie, begeleiden van activiteiten, voor het verzorgen van de PR of voor onderhoud van gebouw en Kruidenpluktuin. Nieuwe vrijwilligers kunnen zich melden via info@mecoegstgeest.nl of telefonisch op 071-5137865.

De stichting MEC Oegstgeest kan zijn activiteiten bekostigen omdat vrijwilligers onbetaald hun activiteiten verrichten en er een beperkt aantal donateurs is die ons helpt.

De belangrijkste financiering komt van de gemeenst Oegstgeest. Vanaf 2017 ontvangen we per jaar een subsidie van ongeveer € 9000 per jaar.

Kids Repair Class

Voor leerlingen van de bovenbouw wordt het een verrassende ervaring die Repair Café Oegstgeest (RCO) ze graag biedt tijdens de schooltijden. De kinderen kunnen stap-voor-stap enkele basale reparatietechnieken leren, toegepast op hun eigen dierbare bezittingen of op de diverse hulpmiddelen (materiaal) die in de klassen worden gebruikt.

Reparateurs van Repair Café Oegstgeest komen in het komende schooljaar naar enkele Oegstgeester basisscholen om kinderen in de bovenbouw (in kleine groepen) te laten werken en zo te laten ontdekken dat ze ook zelf mankementen kunnen herstellen. Denk bijvoorbeeld aan allerlei persoonlijke eigendommen, zoals kleding, knuffels, schooltassen, fietsen, speelgoed (mechanisch of elektrisch) of kleine huishoudelijke apparaten. Ook kunnen kleinmeubelen en hulpmiddelen van school gezamenlijk worden gerepareerd en leren de leerlingen daardoor diverse reparatietechnieken.

De leerlingen gaan onder deskundige begeleiding van vrijwilligers praktisch aan het werk met naald en draad (knuffels), de naaimachine (kledingreparaties) en met eenvoudig gereedschap dat voor allerlei speelgoed en schoolmateriaal gebruikt zal worden. Ze glimpen van trots als hun reparatie slaagt en ze leren zo dat ze duurzaam bezig zijn en vooral dat vele spullen niet weggegooid hoeven worden maar kunnen worden gerepareerd.

Vroegtijdig overleg tussen school en Repair Café is noodzakelijk, omdat de groep vrijwillige reparateurs niet alle scholen kan bezoeken. Goede voorbereidingen zijn beslist noodzakelijk en dragen bij aan een geslaagde ochtend. Daarom voert Repair Café Oegstgeest vooraf overleg met de schoolleiding (coördinator), onder meer over:

- de ruimte; een aula, hal of diverse geschakelde lokalen waar gewerkt kan worden,
- stevige tafels om de diverse technieken in een carroussel uit te voeren,
- assistentie van enkele ouders met (eenvoudige) klusvaardigheden.

AANMELDINGEN:

Via een email aan repaircafeoegstgeest@gmail.com kunt u een aanvraag sturen voor een ochtend Kids Repair Class. U vermeldt daarbij de gewenste periode. Daarna zal door een bestuurslid van het Repair Café contact worden opgenomen met de coördinator van de betreffende school. De datum wordt vervolgens in overleg vastgesteld. Dit zal altijd in de 3e week van de maand zijn en wel op een woensdag- of vrijdagochtend in verband met de beschikbaarheid van de vrijwilligers.

Nadere informatie over Repair Café Oegstgeest kunt u vinden op de [website](#).

Best ingewikkeld zo'n Senseo apparaat. (foto Martin Waalboer)

Inschrijven voor Natuur- en milieuactiviteiten

In verband met het inroosteren van onze vrijwilligers is het van belang dat aanvragen van lessen en excursies (activiteiten) voor het schooljaar 2018-2019 tijdig, dat wil zeggen uiterlijk op donderdag 12 juli 2018, worden ingediend. Toekenning van aangevraagde activiteiten gebeurt onder andere op basis van de volgorde van aanmelding. Het is van belang om tijdig te reageren, omdat ons aanbod van activiteiten niet onbeperkt is. Alleen aanvragen die door de aangewezen coördinatoren zijn ingediend worden in behandeling genomen.

Leskisten en overig lesmateriaal

Voor het aanvragen van materialen kunt u hetzelfde digitale formulier gebruiken als voor het aanvragen van activiteiten. Aanvragen voor materialen kunt u echter ook gedurende het schooljaar indienen. Dien ook de aanvragen voor materialen ruim van tevoren in, want ook hiervoor geldt dat de toekenning op basis van de volgorde van aanvragen plaatsvindt.

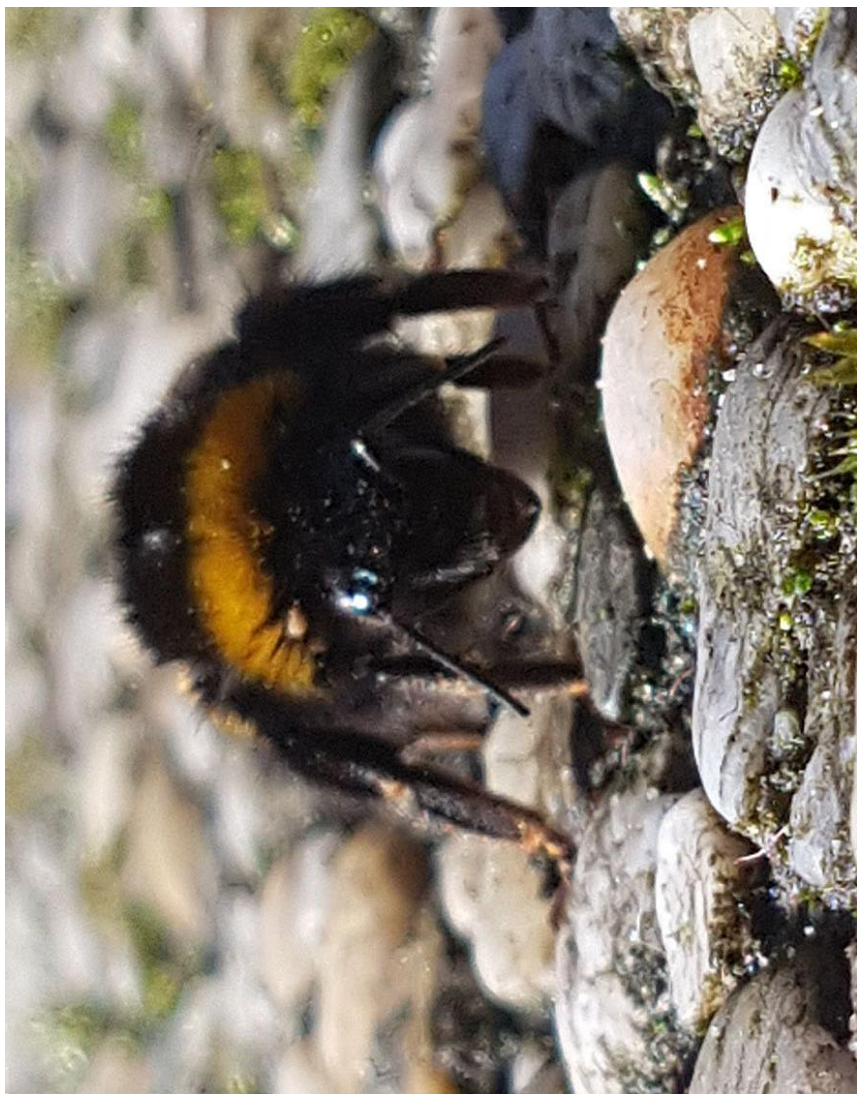
Inschrijfformulier

Om in te schrijven op de lessen en excursies en voor het aanvragen van lesmateriaal kunt u alleen het op pagina 15 afgebeelde digitale inschrijfformulier gebruiken. Verzend het formulier **uiterlijk 12 juli 2018**. Voor aanmelden voor de Kids Repair Class kijkt u op blz 9 en 10 van dit boekje

Toekennen/ bevestigen van uw aanvragen

Nadat wij uw digitale inschrijvingsformulier ontvangen hebben, krijgt u bij het begin van het nieuwe schooljaar in augustus te horen of de door u aangevraagde activiteit toegekend is en op welk van de aangegeven voorkeurdagen en -tijden.

Na deze bevestiging nemen wij, enkele weken voordat de activiteit zal plaatsvinden, contact op met de docent(en) van de betrokken groep om u aan de activiteit te herinneren en om afspraken te maken over voorbereiding, de precieze tijden en locaties en/of het afhalen en terugbrengen van lesmateriaal.

Ferdi van de Leo Kannerschool fotografeerde tijdens de natuurfotoles deze onschuldige hommel, die ineens op een dreigende aanvaller lijkt.

Annuleren van afspraken

Alleen bij extreme weersomstandigheden (zware regenval, storm) wordt de uitvoering van buitenactiviteiten geannuleerd. Bij lichte regenval, incidentele buien e.d. gaan buitenactiviteiten in principe gewoon door of is er een enigszins aangepast programma. Uiteraard is het altijd verstandig om ervoor te zorgen dat de kinderen aan de weersomstandigheden aangepaste kleding (warme trui, regenjas, laarzen) dragen.

Hoe worden de activiteiten uitgevoerd?

De meeste activiteiten worden buiten uitgevoerd, bijvoorbeeld een excursie, speurtocht of kabouterpad. Andere activiteiten zijn alleen binnen, enkele (gast)lessen op scholen of lessen in het MEC-gebouw. Ook een combinatie van binnen- en buitenactiviteiten komt voor. In de beschrijvingen vanaf blz 17 kunt u lezen waar elke activiteit plaatsvindt..

Hoewel de lessen en excursies losstaande activiteiten zijn, is het aan te bevelen om het betreffende onderwerp verder uit te diepen met aanvullende lessen in de klas of met een door de school zélf georganiseerde buitenactiviteit. Voor sommige activiteiten ontvangt u door ons ontwikkeld materiaal om de groep voor te bereiden. Ook de lespakketten en dvd's in ons aanbod bieden daarvoor ook allerlei aanknopingspunten. Tevens kunnen materialen voor een eigen excursie gehuurd of geleend worden.

Wij willen ook stimuleren dat elke leerling in de loop van zijn of haar schoolloopbaan aan zoveel mogelijk verschillende activiteiten meedoet. Daarom zijn er lessen en excursies voor de onderbouw, de middenbouw en de bovenbouw. Dat ziet u op het Activiteitenrooster op blz 16 en bij de beschrijvingen van blz 17.

Excursies worden in principe door één medewerker van het MEC geleid, met assistentie van andere MEC-vrijwilligers. De groepen krijgen instructies, een routebeschrijving, opdrachtkaarten en eventuele andere benodigdheden, waarmee ze deels zelfstandig aan de slag gaan. Waar nodig zijn MEC-medewerker(s) beschikbaar om uitleg te geven of vragen te beantwoorden.

In de meeste gevallen werken we met kleine groepen. Per activiteit kan dit aantal verschillen. *De docenten/scholen dienen in ieder geval zélf ook voor minimaal één begeleider per groep van 10 leerlingen te zorgen.*

Wanneer worden de activiteiten uitgevoerd?

Per schoolweek organiseert het MEC één soort activiteit. Meestal zal deze activiteit op meer dagen per week worden aangeboden, waarbij 's ochtends vaak twee, en soms ook 's middags één groep aan bod kan komen. Op het inschrijfformulier staat per activiteit aangegeven op welke dagen en op welke tijden u kunt inschrijven. Elke activiteit wordt enkele weken achter elkaar herhaald om meerdere groepen en scholen de kans te geven om er aan deel te nemen.

Anthony van groep 8 van Het Dok maakte deze foto voor het verplichte onderwerp "boom" tijdens de natuurfotoles

U kunt het inschrijfformulier ophalen van onze website door te klikken op [inschrijfformulier](#). Ook hebben we een [invulfilmpje](#) gemaakt om het formulier juist te gebruiken.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Inschrijfformulier schoolprogramma Stichting MEC Oogstgeest										schooljaar 2018-2019
2	Klik bij 'School' en 'Datum' op de pop-up knopjes en maak een keuze uit de lijstes die dan verschijnen.										
3	Gebruik voor elke klas een eigen formulier/tafelblad. Kopieer zo nodig dit bestand.										
4	Kun je niets invullen, dan is het formulier mogelijk tegen bevelen bevestigd of gebruik je geen Excel of daarmee.										
5	compatibel programma. Als het is bevestigd, zie je dit bovenin het scherm en kun je bewerken aan zetten.										
6	Mail docent:										
7	Opmerking:										
8											
9	Geef in verband met onze planning op minimaal 2 voorkeursdata op										
10	Activiteiten										
11	Niveau (gr.)	Activiteit	Leertijd	Excursie	1e voorkeur datum	2e voorkeur datum	3e voorkeur datum	tijd			
12	3/4/5/6	De moestuin (1e)	wk 37/38 (sept.)	Exc.							
13	4/5/6/7	Waterbeestjes	wk 35/41 (sept./okt.)	Exc.							
14	1/2/3	Herfst in het bos	wk 41/42 (okt./nov.)	Exc.							
15	5/6	Uilenballen en muizenissen	wk 46/47 (nov.)	Les							
16	5/6	Smaak van groente en fruit	wk 4/5 (jan.)	Les							
17	6/7/8	Vleermuizen	wk 6/8 (febr.)	Exc.							
18	4/5/6	Water- en weidevogels	wk 11/12 (mrt.)	Exc.							
19	1/2/3	Lente in het bos	wk 13/14 (mrt/apr)	Exc.							
20	7/8	Natuurfotografie	wk 15/16 (apr.)	Les & exc.							
21	4/5/6	Door de bomen het bos zien	wk 19/20 (mei)	Les & exc.							
22	3/4/5	Grassen en granen	wk 21/22 (mei)	Les & exc.							
23	4/5/6/7	Bijen, hommels en vlinders	wk 23/24 (jun.)	Les & exc.							
24	3/4/5/6	Waterbeestjes	wk 25/26 (jun.)	Exc.							
25	Link naar:	De moestuin (2e)	wk 27 (jul.)	Exc.							
26	Andere aanbieders in de regio										
27	Klik bij 'Naamlijst' op de pop-up knopjes voor je keuze en vul de gewenste datum in										
28	Materiaal										
29	Naamlijst										
30	Naamlijst										
31	Naamlijst										
32	Naamlijst										
33	Naamlijst										
34	Naamlijst										
35	Naamlijst										

Opklaar en verzenden:
Stel een kopie voor jezelf op en verzend het ingevulde formulier dan pas (zie hieronder)
Maak zo nodig meerdere kopieën van het bestand
Opklaar: via menu Bestand / Opklaar (als)
Verzenden: als bijlage per mail naar: info@meceogstgeest.nl

Voor aanmelden voor de Kids Repair Class zie blz. 9 en 10

MEC Oegstgeest, Activiteitenrooster 2018-2019

Weeknr. en begindatum		Doelgroep	Onderwerp	Binnen	Buiten
37	10 sep18	gr 3-6	De Moestuin		x
38	17 sep 18	gr 3-6	De Moestuin		x
39	24 sep18	gr 4-7	Waterbeestjes		x
40	01 okt 18	gr 4-7	Waterbeestjes		x
41	08 okt 18	gr 4-7	Waterbeestjes		x
42	15 okt 18	gr 1-2-3	Herfst in het bos		x
43	Geen activiteiten				
44	29 okt 18	gr 1-2-3	Herfst in het bos		x
45	05 nov 18	gr 1-2-3	Herfst in het bos		x
46	12 nov 18	gr 5-6	Uilenballen en muizenissen	x	
47	19 nov 18	gr 5-6	Uilenballen en muizenissen	x	
48 - 03	Geen activiteiten				
04	21 jan 19	gr 5-6	Smaak van groente en fruit	x	
05	28 jan 19	gr 5-6	Smaak van groente en fruit	x	
06	04 feb 19	gr 6-7-8	Vleermuizen	x	
07	11feb 19	gr 6-7-8	Vleermuizen	x	
08	18 feb 19	gr 6-7-8	Vleermuizen	x	
09 - 10	Geen activiteiten				
11	11-mrt-19	gr 4-5-6	Water- en weidevogels		x
12	18-mrt-19	gr 4-5-6	Water- en weidevogels		x
13	25-mrt-19	gr 1-2-(3)	Lente in het bos		x
14	01-apr-19	gr 1-2-(3)	Lente in het bos		x
15	08-apr-19	gr 7-8	Natuurfotografie	x	x
16	15-apr-19	gr 7-8	Natuurfotografie	x	x
17-18	Geen activiteiten				
19	06-mei-19	gr 6-7-8	Door de bomen het bos zien	x	x
20	13-mei-19	gr 6-7-8	Door de bomen het bos zien	x	x
21	20-mei-19	gr 4-5-6	Grassen en granen	x	x
22	28-mei-19	gr 4-5-6	Grassen en granen	x	x
23	03-jun-19	gr 3-4-5	Bijen, hommels en vlinders	x	x
24	10-jun-19	gr 3-4-5	Bijen, hommels en vlinders	x	x
25	17-jun-19	gr 4-7	Waterbeestjes		x
26	24-jun-19	gr 4-7	Waterbeestjes		x
27	01-jul-19	gr 3-6	De moestuin		x

Beschrijving van de activiteiten

Op de volgende pagina's staan een beknopte beschrijvingen van de activiteiten waarop kan worden ingeschreven. In de volgorde waarin ze in de loop van schooljaar worden aangeboden.

1. De moestuin

In een moestuin is veel te zien en te ontdekken: hoe groeien plantjes? Wat is er nodig voordat je de groenten en vruchten kunt eten? Wat is er allemaal, hoe zien ze er uit? Hoe smaken ze hier?

Bij deze les staan de ontwikkeling van een zaadje tot een plant centraal (eigenlijk de cyclus van zaad tot zaad) en alles wat er in een tuin bij komt kijken. Afgestemd op de leeftijds-/schoolgroepen gaan de kinderen met begeleiding in de tuinen op ontdekking. De kinderen mogen tijdens de les ook zelf aan de slag.

We werken aan het beschikbaar stellen van materiaal, als handreiking bij de voorbereiding van de buitenles, om op school met de groep te behandelen. Naast de beleving van de groei van een bol of een plant in de klas zijn er korte, goede en leuke filmpjes beschikbaar, bijvoorbeeld van 'Klokhuis', over groei van planten, bodemleven en wormen, etc.

De moestuinles wordt aangeboden in juni en in september. Allebei interessante maanden voor de moestuinders.

Voor wie: *groepen 3 t/m 6*

Waar: *Volkstuincomplex van de Oegstgeester Volkstuinvereniging (van Cuycklaan, in de wijk Grunerie), of Het Zonneveld (Nachtegaallaan, bij speeltuin Vogelwijk Leiden)*

Tijdsduur: *circa 90 minuten*

Wanneer: *week 37 en 38 (10 t/m 21 september 2018) en week 27 (1 t/m 5 juli 2019)*

2. Waterbeestjes

Als het water in de sloot schoon is, kunnen er heel veel verschillende soorten planten en dieren in leven. We gaan met een schepnet en vergrootglas eens kijken wat we allemaal uit het water naar boven kunnen halen: diertjes met drie staarten, kreeftjes met één oog, bloedzuigers, prachtige waterkevers, waterscorpionen etc., het leeft er allemaal. Hoe en wat ze eten en hoe ze ademen komt ook aan de orde.

Meestal kunnen we de waterbeestjes in sloten en vaarten dichtbij de school gaan vangen. De leerkracht krijgt vooraf via de mail allerlei informatie op maat voor deze activiteit toegestuurd ter voorbereiding van de leerlingen.

Voor wie: groep 4-7
Waar: nader af te spreken op loopafstand van de school
Tijdsduur: circa 75 minuten
Wanneer: week 39 tot en met 41 (24 september -12 oktober 2018) en week 25 en 26 (17-28 juni 2019)

3. Herfst in het bos

In een herfstbos valt veel te zien en te ontdekken. Als je het spoor van de kabouters volgt, ontdek je ineens van alles tussen de kleurige bladeren, bijvoorbeeld een duizendpoot of een paddenstoel: is die giftig of juist lekker? Waarom liggen er zoveel eikeltjes op de grond en wie doet daar wat mee?

Zoek de antwoorden op deze vragen tijdens de ontdekkingstocht. Voor in de klas is ook een herfstlespakket of paddenstoelenlespakket beschikbaar.

Voor wie: groepen 1-2-3
Waar: in het bos van Rhijnegeest (starten bij het gemeentehuis)
Tijdsduur: 75 minuten
Wanneer: week 42,44 en 45 (15 oktober tot en met 9 november 2018)

4. Uilenballen en muizenissen

Het lijken drolletjes, maar dat zijn het niet: het zijn braakballen. Deze braakballen vind je onder bomen. Het zijn resten eten, meestal van uilen. Dus als je zo'n braakbal vindt, weet je dat er een uil in de buurt is geweest! Als je wil weten wat die uil gegeten heeft, dan moet je de braakbal uitpluizen. Een uil eet het liefst insecten en muizen. Uilen slikken hun maaltijd in een keer door. De maag van een uil kan harde stukjes niet verteren. Die stukjes worden samengeperst tot een bal. Om die bal zit een slijm laagje, zodat de uil de bal met restjes gemakkelijk uit kan braken. En dat is dan: de braakbal! In die bal kun je van alles tegenkomen: haren en botjes van muizen, veertjes van kleine vogels en resten van insecten. We gaan eens kijken wat er in deze braakballen terug te vinden is. Veel haren, en een tand, botjes, en zelfs het schedeltje van een muis.

Voor wie: groepen 5-6

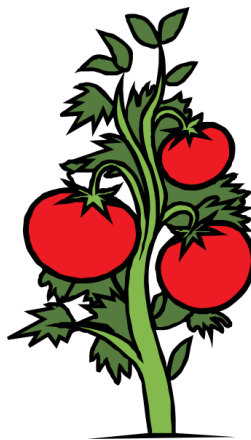
Waar: les in de scholen

Tijdsduur: circa 75 minuten

Wanneer: week 46 en 47 (12 tot en met 23 november 2018)

5. Smaak van groenten en fruit

Groente en fruit. Hoe zien die er uit en hoe smaken ze? Zijn er groenten die je niet kent en daardoor niet weet hoe ze smaken? Is fruit alleen maar lekker als het zoet is of is een wat vreemde smaak ook spannend? Zijn tomaten uit de eigen tuin lekkerder dan uit de supermarkt? En: waarom moet je groente en fruit eten, en waarom is dat gezonder dan koeken met suiker?

Samen gaan we tijdens de les naar verschillende soorten groente en fruit kijken en deze ook proeven; naar bekende en onbekende producten. We doen dit in kleine groepen, zodat elke leerling actief meedoet. We praten samen over groenten en fruit die in de verschillende seizoenen groeien: sla en aardbeien in de zomer, appels in de herfst, en boerenkool in de winter. Kan iets dat er

vreemd uitziet ook lekker zijn? En we gaan kijken of we ook samen iets lekkers kunnen maken.

Als voorbereiding krijgt de docent documentatie, die is gekoppeld aan het landelijke lesprogramma Smaaklessen; zie hiervoor www.smaaklessen.nl. De docent kan op school ook met de proefjes van dit schoolprogramma aan de slag. Als je dit doet komen de kinderen 'gezond wijs' bij onze les aan.

Voor wie: groep 5-6
Waar: gebouw MEC-IJclub, Oegstgeesterweg 43, Oegstgeest
Tijdsduur: circa 75 minuten
Wanneer: week 4 en 5 (van 21 januari tot en met 1 februari 2019)

6. **Vleermuizen**

Vleermuizen komen bijna overal voor, maar worden zelden gezien. Het zijn dan ook nachtdieren, die dankzij 'sonar' zelfs in het pikkedonker hun weg kunnen vinden. Ze jagen op insecten als muggen en motten. Overdag slapen ze in holle bomen, in de spouwmuur, op kerkzolders of achter het dakbeschot. Dankzij een winterslaap kunnen ze de winter overleven, als er weinig insecten zijn. Ook insecten zijn dan

namelijk in winterrust. Tijdens een les met een stukje film kun je zien hoe bijzonder deze dieren zijn en kun je leren welke soorten er zijn, hoe hun sonar werkt en waar en hoe ze leven. Wie vleermuizen ook in het echt wil zien en horen, kan deelnemen aan een vleermuizenexcursie in voor- of najaar. Desgewenst kan met de vleermuizen-docent een afspraak voor een excursie worden gemaakt.

Voor wie: groepen 6-7-8
Waar: les in school
Tijdsduur: circa 75 minuten
Wanneer: week 6,7 en 8 (4-22 februari 2019)

7. Water- en weidevogels

Niet alleen in de zomer, maar ook in de winter zijn er veel vogels in ons land. Trekken die vogels dan niet weg naar het warme zuiden? Ja, en nee: in de winter zitten hier veel vogels, ganzen en eenden (onze wintergasten) die 's zomers in het hoge noorden zitten en daar broeden. Voor hen ligt Nederland in het zuiden. Hier vinden zij voldoende voedsel om de winter door te komen, omdat we hier veel voedselrijk water en grasland hebben.

Vooral de water- en weidevogels, zoals ganzen, eenden, kieviten en grutto's komen naar ons land. Zij hebben in het voorjaar als eerste een nestje. Terwijl het buiten nog erg koud is, moeten ze de eieren warm zien te houden; hoe doen ze dat?

Nieuwsgierig geworden? Kom dan kijken in ons eigen 'wetland': de Klaas Hennepoelpolder en Veerpolder. We hebben zoekkaarten, verrekijkers en zelfs telescopen om de vogels goed te bekijken.

Voor wie: groepen 4-5-6

Waar: In de Klaas Hennepoelpolder en Veerpolder, start bij de ingang van de polders aan het einde van de Martinus Houttuynhof (wijk Poelgeest)

Tijdsduur: circa 75 minuten

Wanneer: week 11 en 12 (11-22 maart 2019)

8. Lente in het bos

Kun je de lente voelen, ruiken, horen, proeven en zien?

Zijn de vogels al aan het nestelen? Zie je vogelnestjes en vogelkasten en wie wonen daar? Misschien zitten er al jonge eendjes in de sloot! Het bos wordt heel mooi groen en staat vol met bloemen. Ruiken al die bloemen lekker? En kun

je het verschil tussen een beuk en een eik voelen?.... Dat gaan we met elkaar ontdekken in het bos. Voor wie in de klas verder wil gaan, is er een voorjaarslespakket beschikbaar.

Voor wie: groepen 1-2 (3)

Waar: in het bos van Oud-Poelgeest, starten bij het MEC/IJscub gebouwtje.

Tijdsduur: 75 minuten

Wanneer: week 13 en 14 (25 maart-5 april 2019)

9. Natuurfotografie

De meeste basisschoolleerlingen in de bovenbouw hebben wel een mobieltje waarmee ze ook foto's maken. En sommigen hebben daarnaast ook nog een fototoestel of kunnen dit van hun ouders lenen.

Deze prachtige foto tijdens de natuurfotoles gemaakt door Marijn van groep 8 van Het Dok

Door middel van een voorbereidingsles in de klas, veldwerk in het park bij Oud-Poelgeest en een nabespreking van de resultaten gaan we oefenen hoe je mooie(re) natuurfoto's kunt maken. Het gaat daarbij niet om ingewikkelde technische zaken, maar vooral hoe

door goed te kijken en op een paar belangrijke zaken te letten je foto's veel spannender worden.

Voor wie: groepen 7-8

Waar: Park van Oud-Poelgeest en IJscub/ MEC gebouwtje

Tijdsduur: circa 75 minuten

Wanneer: week 15 en 16 (van 8-19 april 2019)

10. Door de bomen het bos zien

Hoe oud is de oudste boom, hoe dik de dikste en hoe hoog de hoogste? Op verschillende plekken in het bos van Oud-Poelgeest kunnen de leerlingen zelf aan de slag met deze en andere opdrachten. Ze ontdekken hoe bomen groeien en wat bomen en bos betekenen voor mensen, dieren en milieu. Na de opdrachten komen we bij elkaar in het MEC-gebouwtje om de ontdekkingen uit te wisselen. Ter voorbereiding kan in de klas gekeken worden naar een Klokhuysaflevering over het bos die van tevoren wordt toegestuurd.

Voor wie: groepen 6-7-8

Waar: in het bos van Oud-Poelgeest en in het IJscub/MEC-gebouw

Tijdsduur: circa 75 minuten

Wanneer: week 19 en 20 (6 -17 mei 2019)

11. Grassen en Granen

Wie heeft er niet op een mooie zomerdag lekker in het gras gelegen? Over gras is veel te ontdekken, zoals dat in de poep van dinosaurussen al gras zat en ook dat de mens geen gras kan verteren. Planteneters kunnen dit wel. De mens eet alleen de zaden van grassen. Verreweg het meeste voedsel van de mens komt van granen: tarwe, rijst en maïs vormen wereldwijd het hoofdvoedsel. In het nabije oosten zijn maalstenen gevonden van zo'n 10.000 jaar oud. Hieruit blijkt dat men toen al graan maalde.

De leerlingen leren verband zien tussen grassen en granen. In groepjes gaan ze activiteiten doen met grassen en granen, zoals grassen zoeken met een zoekkaart, een graspoppetje maken,

graankorrels kauwen en malen en tot slot pannenkoeken eten die van het graan zijn gebakken.

De leerkracht krijgt vooraf allerlei informatie op maat voor deze activiteit toegestuurd ter voorbereiding van de leerlingen. Ook is er een leuke activiteit die de leerkracht met de kinderen ter afsluiting in de klas kan doen.

Voor wie: groep 4-5-6
Waar: in en rond het MEC-gebouw
Tijdsduur: circa 75 minuten
Wanneer: week 21 en 22 (21 mei-1 juni 2019)

12. Bijen, hommels en vlinders

Bijen, hommels en vlinders zijn grote, opvallende insecten, met een bijzondere levenswijze. Vlinders beginnen als eitje, worden dan rups en daarna pas een mooie vlinder. Bijen en hommels maken een nest en hebben een koningin. Weet je dat bijen ook dansjes uitvoeren? Waar zouden ze dat voor doen? Uit de bijenkasten die we van dichtbij gaan bekijken, kunnen we bijenwas en honing halen. Honing kun je eten, maar waar wordt bijenwas eigenlijk voor gebruikt? Hoe ziet zo'n bijenkast er van binnen trouwens uit? En wat kun je zélf doen om meer vlinders en bijen te krijgen? Voor wie de excursie wil aanvullen met lesjes in de klas, zijn er lespakketten over vlinders en bijen beschikbaar.

Voor wie: groep 3-4-5
Waar: Bij het MEC gebouw en in het bos van Oud - Poelgeest:
Tijdsduur: circa 75 minuten
Wanneer: week 23 en 24 (3 -14 juni 2019)

Lesmaterialen

Ons lesmateriaal bestaat onder andere uit leskisten, lespakketten, video's en dvd's. Hiermee kunnen docenten en leerlingen zelfstandig aan de slag in de klas of tijdens buitenlessen / excursies. De lespakketten kunnen digitaal of van papier worden gekopieerd en zijn in principe gratis of tegen kostprijs beschikbaar. Andere materialen (o.a. leskisten, video's en dvd's) kunnen worden gehuurd of geleend voor een periode van maximaal 3 weken.

Digitaal materiaal kan per e-mail worden opgestuurd of van onze website worden gedownload. De overige materialen worden in principe naar de scholen gebracht, maar moeten door de scholen **zélf** weer worden teruggebracht op een nader af te spreken locatie. In een huurcontract worden de afspraken hieromtrent vastgelegd. Contactpersoon is Dick Wallenburg (tel 0628914898).

Lespakketten

Lespakketten bestaan uit een docentenhandleiding en een aantal concrete lesopdrachten met bijbehorende achtergrondinformatie. De lespakketten zijn gedifferentieerd naar onderwijsniveau en zijn digitaal (gratis) of op papier (tegen kopieerkosten) te verkrijgen.

De beschikbare lespakketten zijn:

Onderwerp	Product/titel	Niveau
Afval	Zwerfvuilactie	5 t/m 8
Amfibieën & reptielen	PowerPoint en Lespakket Amfibieën	4/5/6
Bijen	Over bloesems en bijtjes	3-8
Herfst	Herfstbladeren en –beestjes	3/4/5
Klimaat / weer	Lespakket "Het weer"	3/4
Natuur algemeen	Kijk in je wijk	4/5/6
Paddenstoelen	Paddenstoelen in de klas	1 t/m 8
Planten	Voorjaar in de klas	1 t/m 8
Vlinders & libellen	Koolwitjes / vlinders binnen en buiten	1 t/m 8
Voeding	Smaaklessen	1 t/m 8

Leskisten

De leskisten bevatten een docentenhandleiding, werkbladen, opdrachtkaarten en alle materialen om de opdrachten uit te voeren, bijvoorbeeld lopen, potjes, schepnetjes, bordjes, schepjes etc.

Werkbladen voor leerlingen moeten door de school zélf gekopieerd worden.

Vooral voor de grotere leskisten geldt dat er opdrachten in zitten waarvoor de kinderen naar buiten gaan om planten en/of dieren te bekijken, of dingen te onderzoeken.

De beschikbare leskisten zijn:

Onderwerp	Product/titel	Niveau	Extra_info
Algemeen	Peuter ontdekdoos Natuur	1/2	huren per 3 weken
Herfst	Peuter ontdekdoos Paddenstoelen	1/2	huren per 3 weken
Water	Leskist "Spelen met water"	1/2/3	huren per 3 weken
Macrofauna	Wormenbak	3 t/m 7	gratis: lenen per 3 weken
Flora	Leskist Bomen	5/6	huren per 3 weken
Klimaat & weer	Leskist het Weer	6/7/8	huren per 3 weken
Voedsel	Leskist smaaklessen	5/6	huren per 3 weken, maar niet tussen 15 januari en 5 februari 2019
Water	Veldwerkkist water	7/8	huren per 3 weken
Water	Het visserijspel (meer is minder)	5/6	Speltas en dvd; huur per 3 weken

Dvd's

Het MEC beschikt over een ruime keuze aan dvd's met films en documentaires op het gebied van natuur en milieu.

Onderstaande lijst geeft daarvan een overzicht:

Product/titel	Niveau	Extra_info
Ooggetuigen: Reptielen	5/6/7	30 min; NL ondertiteld; Van hagedissen, slangen, schildpadden tot gekko's en varanen.
Ooggetuigen: Amfibieën	5/6/7	30 min; NL ondertiteld; De wereld van padden, kikkers en salamanders.
Ooggetuigen: Vissen	5/6/7	30 min; NL ondertiteld; Vis van koraalriffen tot de diepste oceanen.
The travelling birds	7/8 + VO 1/2	94 min; NL ondertiteld; Het trekgedrag van vogels, bestudeerd vanuit hun eigen perspectief.
Libellen	5 t/m 8	70 min; geen gesproken commentaren, alleen NL ondertiteling; De levensloop van libellen en de Nederlandse soorten.
Microcosmos	3 t/m 8	72 min; geen gesproken commentaar. De wonderlijke en kleurrijke wereld van insecten.

Product/titel	Niveau	Extra_info
Het leven van zoogdieren (4 dvd's)	7/8 + VO 1/2	492 min (4x123); NL ondertiteld; dl1 Een winnend ontwerp; dl2 Insectenjagers; dl3 Plantenetters; dl4 Knagers; dl5 Vleeseters; dl6 Opportunisten; dl7 Terug naar het water; dl8 Boombewoners; dl9 Klimmers met gemeenschapszin; dl10 Stof tot nadenken.
Wild wonders of Europe - Genesis	6/7/8 + VO 1/2	50 min; NL ondertiteld. Over de ontstaansgeschiedenis van Europa, veranderingen in dierenleven, klimaat en landschappen
Living Europe Deel 1.	7/8 + VO 1/2	100 min; NL ondertiteld; A: Het ontstaan en de veranderingen in de natuurlijke landschappen in Europa; B: Het noordpoolgebied.
Living Europe Deel 2.	7/8 + VO 1/2	100 min; NL ondertiteld; De natuur van de Europese bossen en het zoete water.
Schatten van de Noordzee	7/8 + VO 1/2	94 min; NL gesproken; A: Het zeeleven rond een booreiland; B: zoeken naar haring en prehistorische boten; C: Wrakduiken.
An inconvenient truth	7/8 + VO 1/2	93 min; NL ondertiteld; Al Gore's waarschuwing over klimaatverandering en de gevolgen daarvan.
Opgewarmd Nederland (2); Klimaatverandering	7/8 + VO 1/2	50 min; NL gesproken; Serie korte documentairefilmpjes over de gevolgen van klimaatverandering voor natuur en milieu.
Energy Future	7/8 + VO 1/2	43 min; NL gesproken. Een documentaire over de voor- en nadelen van de belangrijkste energiebronnen nu en in 2030.

NME bij andere organisaties

Uiteraard kunt u voor natuur- en milieueducatie ook terecht bij andere NME organisaties in de omgeving.

De informatie uit de regio Holland/Rijnland is bij de Omgevingsdienst West-Holland verzameld en kunt u [hier](#) bekijken.

Ook is er informatie bij het Hoogheemraadschap van Rijnland te verkrijgen met lesmateriaal over waterbeheer. Klik [hier](#).

